

РЕЦЕНЗИЯ

относно дисертационен труд

„Художествено-творчески постижения и репертоар на Бургаска опера в периода 1955 – 1999 година, в контекста на музикално-историческото развитие на града“

от

Веселин Емилов Михайлов – редовен докторант към ВФ на НМА „Проф. Панчо Владигеров“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

- научен ръководител проф. Боянка Арnaudова

- рецензент: проф. д-р Ивайло Кринчев

Процесите на създаване, утвърждаване и развитие на извънстоличните оперни театри в страната през двадесети век, наред със своите прилики в политико-идеологическите управленски модели, се отличават с различната скорост на натрупване на естествената необходимост от тяхното съществуване в определен регион. Понякога – както това става с одържавяването на Бургаска опера – влияят фактори, като липса на сграда и материална част, които обаче се компенсират с нестихващия през годините ентузиазъм за „правене“ на музикално-сценично изкуство.

Запознавайки се с изследването се налага впечатлението, че разглежданият период от историята на операта е изследван и описан не само като суха фактология. В него се усеща онази съпричастност на дисертанта, присъща за второ поколение оперен артист - ... *Решаващ фактор да се посветя на този труд и на тази тема е това, че съм дълбоко свързан с Бургас, в частност с Бургаска опера. Моята баба – Лилия (Лиляна) Белчева е един от основателите на операта, майка ми – Мария Белчева е започнала своя професионален път на сцената на Бургаска опера и по стечение на обстоятелствата и моят професионален път също започна на тази сцена, първо в ролята на Силвано в операта „Бал с маски“ от Джузепе Верди, а след това в ролята на Ескамилио в операта „Кармен“ от Жорж Бизе...*

Важността на такъв труд се обуславя и от факта, че в годините и особено в последното десетилетие на миналия век, поради обективни и

субективни фактори, много от архивите в оперните театри страдаха от липса на коректно водене и стопанисване. Само събирането и систематизирането на тази информация и снимков материал прави изследването ценно и неоспоримо приносно.

Трудът е с обем от 239 стр. Използваната библиография е от 77 източника – книги и статии от вестници и списания и Държавна агенция „Архиви“-Бургас. Съдържанието е структурирано в увод, три глави, заключение, приложения, библиография, публикации по темата на дисертацията и пояснителни бележки. Изследваният материал е изложен хронологично и това помага за цялостното възприятие на иначе голямата по обем фактология, включваща заглавия, диригенти, режисьори, солистични състави и гастролни. Наред със снимковия материал, съпътстващ съответната изява са приложени и статии и критики, формирайки ясна представа за моментните постижения на оперния театър.

В първа глава „Културно-историческо минало на Бургас до 1955г.“ Веселин Михайлов разглежда исторически факти от културното минало на Бургас и на музикалния и концертен живот от края на XIX-ти и началото на XX-ти век. Както той отбелязва...*Запознаването с подробности, предпоставки, факти, събития от миналото и съдбата на родния ми град е всъщност отваряне на една по-голяма възможност да осмисля, разкрия и анализирам процесите, които са в основата за създаване на опера в Бургас....* Проследени са етапите на създаване и дейността на музикалните дружества в града, Бургаски народен хор, духови оркестри, държавния симфоничен оркестър и изявиите му след 1944г. Специално внимание е отделено на личности, изиграли важна роля за музикалното развитие на града, както и музикални дейци родени, живели или работили в Бургас и оставили своя отпечатък, както в града, така и в страната и света.

Смятам за изключително правилен подходът в дисертационния труд да се отдели такава глава, в която задълбочено и подробно да се анализират и опишат музикално-историческите процеси - база за по-нататъшното развитие на професионален музикален живот в града.

В началото на втора глава „Бургаска самодейна опера от 1955 до 1972 година“ Михайлов задава въпроса къде е коренът на оперното изкуство в Бургас. Отговорът му... *в стремежа на хората към духовна красота....* щеше да е непълен, ако не следваше веднага анализ на фактите – а именно: *...Наличието на музиканти от голям ранг: композитори, диригенти,*

деятели и учители....., на които музикално-сценичното изкуство не им е било чуждо; Наличието на симфоничния оркестър на музикалното дружество „Родни звуци”, доказал своите изпълнителски качества в редица концерти, както и на музикалното училище към дружеството, в което се изучавали пиано, цигулка, виола, виолончело, контрабас, медни и дървени духови инструменти, ударни инструменти, солово пеене;..... Наличието на два хора – на „Народен хор” и хорът при дружеството „Родни звуци”;..... Наличието на талантливи (родени и израснали в Бургас) певци, музиканти, писатели, артисти, музикални критици и ред още специалисти с отношение към музиката и сценичното изкуство;..... Наличието на драматичен театър в Бургас, който в годините е оказвал помощ на сформиралата се оперна трупа....

С основание този период е разгледан в два етапа – до 1960г. и от 1960г. до 1972г., когато база за репетиции на трупата става скоро построения Летен театър. Друг важен фактор за това отграничаване е и новото художествено ръководство в лицето на Иван Вульпе, чиято фигура остава трайна следа в професионалния музикален живот на града....*С идването на Иван Вульпе се внася нов ред в репертоарната политика. Възстановяват се стари постановки, планира се каква да бъде принципната схема за всеки сезон....*

Разгледана е и репертоарната стратегия на първото художествено ръководство на сформираната постоянна оперна трупа под името „Бургаска самодейна опера“, където наред с основополагащия спектакъл на операта „Травиата“ се подреждат постановките на „Продадена невеста“, „Севилският бръснар“ и „Аршин Мал Алан“ – оперета от азербайджанския композитор Узеир Хаджибеков. Както дисертантът отбелязва *Изборът на това заглавие е бил продиктуван и от музикалните и драматургични достойнства на популярната в епохата музикална комедия, и поради възможността с нея да се гастролира и в най-отдалечените селища в окръга и извън него.....* Постановките на популярни заглавия водят до впечатляващите цифри – 10-15 дневни турнета посетени над 270 селища и достигнати 900 спектакъла.

Издирена и систематизирана е голямо количество архивирана информация, като е отделено необходимото внимание на всички фактори, без които е немислимо създаването на оперен и балетен спектакъл. Наред с имената на солисти, диригенти, режисьори, хореографи, пианисти, Веселин Михайлов пише.....*Много важни са и хората, които обезпечават*

сценично-техническата част – гардеробиери, осветители, шивачи, перукери, организатори, билетопродавачи и други, без които е било немислимо нормалното провеждане на репетиционния процес и представленията.....

Изследването на периодът до одържавяването на Бургаска опера завършва с подробно обобщение на имената на всички директори, диригенти, солисти, режисьори, корепетитори, гастролиращи български и чуждестранни солисти.

Съдържанието на трета глава „Държавна опера Бургас от 1972 до 1999г.“ следва приетия хронологичен ред в дисертационния труд и е структурирано по следния начин - първи години на Държавна опера Бургас, юбилейна година /25г. Бургаска опера/, операта има свой дом, върхови години, последни години преди обединяването с филхармонията, развитие на балета след одържавяването на операта и детски спектакли и образователни концерти. Както Михайлов уместно коментира *....Преобразуването на Бургаската самодейна опера в държавен институт е предизвикало много промени, необходим е нов тип организиране на творческия процес. Преди всичко професионалният оперен театър има нужда от добре подготвени солисти, хористи и балетисти, поради което настъпват промени – едни напускат, осъзнавайки, че изискванията се променят драстично, други ръководството освобождава поради преценка на недостиг на качества. Започва един много труден етап, в който трябва да се запазят най-ценните и перспективни кадри, но и да се привлекат млади и способни изпълнители – певци и балетни артисти, както и инструменталисти за оркестъра. На току-що назначените тепърва е предстояло да разберат какво значи театър, ред, професионализъм, закони, традиции. Някои са дошли от други оперни театри и са гледали на Бургас като нещо второкласно, но много бързо са се убедили в професионализма на оперния състав.....*

Без да преразказвам изчерпателната фактология бих синтезирал някои от факторите, които формират професионалния облик на оперната институция – кадровото обезпечаване на всички звена; художественото и административно ръководство; разнообразна репертоарна политика, включваща в себе си както най-високите образци на оперната, оперетната, балетната класика от различни епохи и стилове, мюзикъли, така и ново написани произведения; собствен сграден фонд; завоюване на нови

сценични пространства /филиал в Поморие и летните театри в Бургас и Слънчев бряг, Приморско, Несебър и др. в региона/; признанието на публиката /само за 25г. от съществуването си – над 2200 представления и около 1 200 000 зрители/; участието на фестивали и прегледи; оценката на музикалната критика.

В изследването не са подминати както мащабните проекти, включващи целия музикалния ресурс на филхармонията и операта, като „Те Деум” от Антон Брукнер и Осма симфония от Густав Малер, така и музикално-образователните спектакли насочени към детска аудитория.... *Музикално-образователната дейност на Бургаска опера, според законите на красотата и естетическото възпитание, има за цел да формира системни художествени потребности. В това отношение музикалното изкуство е с изключително въздействие върху детската и юношеската душевност...*

Трудът на Веселин Михайлов притежава ценно и полезно фактологично съдържание, посочените приноси (с.211-212) са адекватни на текста, а четирите публикации представят основните тези.

В заключение, след като отчитам приносните качества на дисертационният труд, убедено препоръчвам на уважаемите членове на научното жури на да присъдят научната и образователна степен „доктор” на Веселин Емилов Михайлов.

Проф. д-р Ивайло Кринчев